

Wiadomości Numizmatyczne, R. LXXV, 2021, z. 209

DOI 10.24425/wn.2021.138453

MARTA KAZANOWICZ-MILEJSKA, PAWEŁ MILEJSKI

**GROSZE PRASKIE I HALERZE HRABSTWA KŁODZKIEGO
ZE SKARBU Z KRZCZONOWA**

ABSTRACT: The hoard from Krzczonów (Opatowiec community, kazimierski district) was discovered in 2002 during construction works on a private property. The entire deposit consists of 5,264 coins – Polish, Bohemian, Silesian, Pomeranian and Hungarian. The article presents 137 coins from the Krzczonów hoard – 128 Prague groschen of Wenceslas IV and nine hellers of Henry I, Duke of Münsterberg-Oels from the Kłodzko county. This small fragment of this hoard shows its scientific value and research perspectives. The very interesting results of the study of only a few percent of the entire find – inter alia the identification of the post-humous Prague groschen of Wenceslas IV – give high hopes that after the entire deposit has been processed, we will do much more about the monetary circulation in the late 15th century between Krakow and Kielce area.

ABSTRAKT: Skarb z Krzczonowa (gm. Opatowiec, pow. kazimierski) odkryty został w 2002 r. podczas prac budowlanych na prywatnej posesji. Cały depozyt liczy 5264 monety – polskie, czeskie, śląskie, pomorskie i węgierskie. Artykuł prezentuje 137 monet ze skarbu z Krzczonowa – 128 groszy praskich Wacława IV oraz dziewięć halerzy kłodzkich wybitych za czasów Henryka I Starszego. Ten mały fragment skarbu krzczonowskiego pokazuje wartość naukową i perspektywy badawcze całego znaleziska. Bardzo interesujące wyniki analizy tylko kilku procent całego skarbu – między innymi zidentyfikowanie grosza praskiego Wacława IV wybitego pośmiertnie – dają nadzieję, że po opracowaniu całego znaleziska będziemy wiedzieć znacznie więcej na temat obiegu pieniądza pod koniec XV w. na obszarze między Krakowem i Kielcami.

KEYWORDS: Krzczonów, late medieval coins, hoard, Prague groschen, Wenceslas IV, Kłodzko hellers

SŁOWA KLUCZOWE: Krzczonów, monety późnośredniowieczne, skarb monet, grosze praskie, Wacław IV, halerze kłodzkie

Wielotysięczne skarby monet znajdujące się na terenach Polski dość regularnie, niestety tylko niektóre znaleziska zostają w pełni opracowane. Sytuacja taka dotyczy depozytów ze wszystkich okresów historycznych, przez co do obiegu naukowego rzadko trafiają wyczerpujące informacje na temat konkretnego skarbu. Z reguły mamy do czynienia z krótką notką o znalezisku lub niewielkim artykułem, który w bardziej szczegółowy sposób omawia dany depozyt, jednak jest on daleki od kompletnego opracowania. W idealnej sytuacji udaje się powołać zespół badawczy, który opracowuje dany materiał numizmatyczny w ramach projektu naukowego finansowanego przez jedną z agencji naukowych lub oddziały poszczególnych resortów ministerialnych¹. Niestety nie wszystkie znaleziska gromadnie mają takie szczęście i na ich opracowanie trzeba często czekać kilkadziesiąt lat.

Jednym z takich znalezisk jest skarb z Krzczonowa (gm. Opatowiec, pow. kazimierski) ujawniony w 2002 r. podczas prac budowlanych na prywatnej posesji. Skarb ten składa się z 5264 monet, wśród których występują monety polskie, czeskie, śląskie, pomorskie oraz węgierskie. Depozyt ten przechowywany jest w Muzeum Narodowym w Kielcach, gdzie na ekspozycji stałej prezentowane są wszystkie numizmaty z tego znaleziska. Monety ze skarbu z Krzczonowa zostały wstępnie rozpoznane, określono również *terminus post quem* ukrycia tego depozytu na 1499 r., a ogólna informacja na temat zawartości tego znaleziska opublikowana została na łamach „Wiadomości Numizmatycznych” w 2018 r.² Niestety, w perspektywie najbliższego czasu skarb ten nie będzie publikowany w całości, przede wszystkim ze względu na swoją wielkość, która przytłoczyłaby pojedynczego numizmatyka. Zaciekawieni notatką na temat składu tego gigantycznego depozytu postanowiliśmy jednak opracować szczegółowo czeskie i kłodzkie numizmaty wchodzące w skład krzczonowskiego znaleziska³. Zdajemy sobie sprawę, że opracowania niewielkich części skarbów nie są idealnymi rozwiązaniami, ale jesteśmy zdania, że lepiej zaprezentować gruntowne badania wycinka, niż pozostawić skarb bez większego zainteresowania.

W skarbie z Krzczonowa zarejestrowano 144 monety czeskie i kłodzkie – 128 groszy praskich, dwa halerze z okresu husyckiego (1419–1436), pięć halerzy z do-

¹ Przykładem idealnej sytuacji było powołanie zespołu badawczego w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego do opracowania skarbu 1385 groszy praskich Karola IV i Wacława IV odnalezionego w Boguszowie–Gorcach. Projektem kierował prof. dr hab. Borys Paszkiewicz, a efektem prac jest pełna, dwujęzyczna monografia źródłowa tego znaleziska pt. *Skarb groszy praskich z XIV i XV wieku z Boguszowa (tak zwany skarb walbrzyski)*, Wrocław (=Bibliotheca Nummaria Leopoldina 1) 2020.

² Grzesik, Zawadzki 2018, s. 354–356.

³ Publikacja powstała w wyniku badań prowadzonych w ramach projektu *Rola i obieg grosza praskiego w Europie Środkowowschodniej od 1346 do 1547 roku*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, grant nr UMO-2017/27/N/HS3/00899, który realizowany jest w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

minium kłodzkiego oraz dziewięć monet z hrabstwa kłodzkiego⁴. Opracowanie jednak dotyczy tylko 137 monet – są to grosze praskie i halerze hrabstwa kłodzkiego. Pozostałych monet czeskich, które leżały w kręgu naszych zainteresowań, nie udało nam się niestety znaleźć w trakcie kwerendy w Muzeum Narodowym w Kielcach. Wśród masy monetarnej, składającej się z ponad 5000 egzemplarzy, które dodatkowo nie są opatrzone żadnymi numerami inwentarzowymi, trudno było znaleźć konkretne, drobne halerze, których średnica nie przekracza 14 mm. Wybrane do naszych studiów monety stanowią jedynie niewielki odsetek całego depozytu – 2,6%. Mamy jednak nadzieję, że przybliżenie nawet takiego skromnego ułamka poszerzy naszą wiedzę na temat samego depozytu, jak i stosunków monetarnych pod koniec XV w. w północno-zachodniej Małopolsce.

Skarb z Krzczonowa liczy 128 groszy praskich, wszystkie wybite z tytułaturą Wacława IV – WENCEZLAVS TERCIVS (nr kat. 1–128). Interesujący jest podział typologiczny tych monet, który szczegółowo przedstawiony został w tabeli 1. Jiri Hána w swojej systematyce groszy praskich Wacława IV wyróżnił 15 typów podstawowych, z których w skarbie z Krzczonowa udało się zidentyfikować 13 – typy Hána I, II, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XIII, XIV oraz XV. Dodatkowo wystąpiło kilka numizmatów, które trudno było jednoznacznie przyporządkować do konkretnego typu, dlatego są one dopasowane szeroko do dwóch następujących po sobie typów. Jest to jeden grosz typu V–VI, jeden typu VI–VII i dwa typu VIII–IX. Monety Wacława IV charakteryzują się często dość dużym zużyciem oraz niestarannym biciem, dlatego trudności w przypisaniu do konkretnego typu zdarzają się regularnie. Dodatkowo niektóre typy, jak Hána IV i V oraz Hána VIII i IX, są bardzo zbliżone do siebie ikonograficznie i tylko dobrze czytelne egzemplarze możemy przypisać do konkretnej odmiany. Żeby zachować w pełni ciągłość typologiczną w analizowanej partii brakuje typu Hána III, który wybijały od 1384 r.⁵ Data wprowadzenia do obiegu tych numizmatów zbieżna jest z czasem przeprowadzenia w Królestwie Czech ważnej reformy menniczej. Jej treść dotyczy przede wszystkim monety frakcyjnej – halerze zaczęto liczyć po 14 za jeden grosz, a dodatkowo wprowadzono do obiegu nowy nominał, peníz (*nummus*), który miał wartość 1/7 grosza praskiego⁶. Na temat grubej monety nie ma w tej ordynacji bezpośredniej wiadomości, jednak możemy zauważyć, że od 1384 r. złoty floren przestał być liczony po 18 groszy, a jego kurs wzrósł do 18¾; z kolei od 1386 r. za jednego florena trzeba było dać 20 groszy⁷. Brak groszy tego typu może dziwić tym bardziej, że są one obecne w wielu depozytach, zarówno dużych, jak skarb z Boguszowa-Gorców⁸, jak i mniejszych, jak znalezisko

⁴ Grzesik, Zawadzki 2018, s. 354–356.

⁵ Hána 2003, s. 111.

⁶ Smolík 1971, s. 27; Hána 2003, s. 22.

⁷ Castelin 1953, s. 143–144, Hána 2003, s. 24.

⁸ Milejski 2020a, s. 55–57.

z Błotnicy Strzeleckiej⁹. Czasami grosze typu Hána III są monetami końcowymi, które ustalają *terminus post quem* danego depozytu, np. skarbu z ul. Krakowskiej w Opolu¹⁰. Drugim typem wyróżnionym przez Hánę, który nie wystąpił w skarbie z Krzczonowa jest typ XII. Jego nieobecność nie jest aż tak zaskakująca, ponieważ z naszych obserwacji wynika, że grosze Waclawa IV typu Hána XI, XII i XIII są najrzadziej notowanymi ze wszystkich w znanych nam depozytach. W obecnych granicach Polski do tej pory udało nam się zarejestrować tylko jedną monetę typu Hána XII.a/2, która wystąpiła w skarbie z Boguszowa¹¹.

Tabela 1. Podział typologiczny groszy praskich Waclawa IV ze skarbu z Krzczonowa

Typ wg Hána	Lata emisji	Liczba monet	Liczba monet razem	Udział procentowy w całym skarbie
I	1378–1384	1	128	2,45%
II	1378–1384	3		
IV	1384–1395	4		
V	1384–1395	4		
V–VI	1384–1395	1		
VI	1384–1395	3		
VI–VII	1384–1400	1		
VII	1395–1400	20		
VIII	1400–1405	11		
VIII–IX	1400–1405	2		
IX	1400–1405	18		
X	1400–1405	7		
XI	1400–1405	3		
XIII	1400–1405	1		
XIV	1407–1415	47		
XV	1415–1419	1		
XVI	1420–1423	1		

Skupmy się jednak na bardzo ciekawych i rzadkich monetach, które są obecne wśród groszy praskich Waclawa IV w skarbie z Krzczonowa. Jedną z nich przypisano do typu Hána XIII (nr kat. 79), który wybijany był jednocześnie z typami VIII–XII, w latach 1400–1405. Ten typ grosza praskiego charakteryzuje się przede wszystkim specyficznym wyglądem lwa czeskiego. Najbardziej wyróżniająca tę

⁹ Milejski 2020b, s. 68–70.

¹⁰ Kazanowicz, Milejski 2019, s. 2, 7.

¹¹ Milejski 2020a, s. 57.

monetę cecha to głowa zwierzęcia heraldycznego – jest ona uformowana dość nieregularnie, a obręcz korony na lwiej głowie wyraźnie oddzielona została od samej głowy. Dodatkowo oko lwa jest zdecydowanie większe niż we wcześniejszych typach, a kształtem przypomina łę¹². Jest to pierwszy grosz praski Waława IV typu Hána XIII z polskich znalezisk. Wystąpienie tej monety w skarbie z Krzczonowa jest ważnym spostrzeżeniem, ponieważ grosze typów Hána XI–XIII z reguły notowane są bardzo rzadko, zarówno w znaleziskach z terenu historycznego Śląska, jak i Polski¹³. Do tej pory udało nam się zidentyfikować ten sam typ grosza Waława IV – XIII.a/2 – w litewskim skarbie z miejscowości Łabonary (lit. Labanoras)¹⁴. W Krzczonowie pojedynczo wystąpił również ostatni z regularnych typów wyróżnionych przez J. Hánę, typ XV, który datowany jest na lata 1415–1419. Grosze praskie tej odmiany są równie rzadkie, jednak notujemy je w znaleziskach częściej¹⁵.

Najciekawszą monetę z opracowanej przez nas części, a może nawet i z całego skarbu zostawiliśmy na koniec. Jest to grosz praski Waława IV wybitny pośmiertnie (po 1419 r.) zimmobilizowanym stemplem zmarłego króla. Moneta ta, o nr. kat. 128, została przyporządkowana do tzw. nietypowych, nieregularnych emisji (*atypické ražby*) wyróżnionych przez J. Hánę. Jest to grosz typu Hána XVI.a/1, którego główny wyróżnik stanowi dość niestarannie uformowana głowa lwa, która dodatkowo nie jest nasadzona od góry na szyję i korpus zwierzęcia, tylko jakby pochylona w lewą stronę patrzącego. Dodatkowo widzimy po obu stronach monety, że liternictwo wykorzystane w legendach jest koślawe i mocno niestaranne. Sprawa ikonografii rewersu jest bardziej skomplikowana, ponieważ J. Hána w swojej systematyce nie przedstawił w typie XVI jak powinna wyglądać konkretnie głowa lwa¹⁶. Autor typologii groszy praskich Waława IV dysponował dwiema monetami tego typu i jak sam pisze: „Hlava nebyla na žádném ze dvou evidovaných exemplářů čitelná – proto zůstala nedokreslená”¹⁷. Z tego względu egzemplarz krzczonowski może być ważnym wyróżnikiem dla groszy tego typu, ponieważ jest na nim widoczna dość znaczna część głowy lwa. Do tej pory pośmiertne grosze praskie Waława IV zidentyfikowano tylko w jednym polskim skarbie, w depozycie z Bogusza–Gorców, gdzie wystąpiły dwie monety typu Hána XIX¹⁸. Grosze praskie ze zimmobilizowanym stemplem Waława IV

¹² Hána 2003, s. 52, 69.

¹³ Milejski 2020a, s. 57, tabela III.2.

¹⁴ Milejski 2021, s. 121, tabela 3, 135.

¹⁵ W polskich znaleziskach grosze praskie Waława IV typu Hána XV wystąpiły w skarbie z Boguszowa-Gorców i z Grodzca. Ponadto grosze typu XV notowane są w skarbie z Hniewania na Ukrainie oraz w depozycie z Łabonarów na Litwie; patrz Milejski 2018, s. 242–244; Milejski 2020a, s. 57; Milejski 2021, s. 121, 136; Milejski, Wawrzczak, Huletski 2017, s. 36.

¹⁶ Hána 2003, s. 75.

¹⁷ Hána 2003, s. 53.

¹⁸ Milejski 2020a, s. 427, nr kat. 1384–1385.

produkowane były prawdopodobnie w dwóch warsztatach menniczych w Pradze, które zaczęły swoją działalność po śmierci króla, 16 sierpnia 1419 r. Grosze takie wybijane były w latach 1420–1423¹⁹, z raczej podłej jakości stopu menniczego. Początkowo wybijane były ze srebra z dużą domieszką miedzi, jednak później – gdy już zabrakło szlachetnego kruszcu – produkowano je z czystej miedzi²⁰. Prócz osobliwego wyobrażenia lwa na rewersie, charakteryzują się one również brakiem znaczka międzywyrazowego w otoku wewnętrznym awersu. Na egzemplarzu ze skarbu z Krzczonowa ta część monety jest trudno czytelna, ale możemy założyć, że między WENCEZLAVS a TERCIVS faktycznie nie występuje żaden znak interpunkcyjny.

Drugą grupą monet ze skarbu z Krzczonowa jaką chcielibyśmy zaprezentować w tym miejscu są halerze kłodzkie, których w omawianym znalezisku zarejestrowano dziewięć egzemplarzy. Monety te na awersie mają minuskulną literę g, z której boków umieszczone są dwie sześciopromienne gwiazdki, rewers natomiast wypełniony jest lwem bez korony, z rozdwojonym ogonem, który kroczy heraldycznie w prawo. Istnieją odmiany stempli rewersu, gdzie koło lwa umieszczana jest również mała litera g (BRP SM 13.10b) lub duża litera G (BRP SM 1310.c). Jednak na żadnej monecie ze skarbu z Krzczonowa nie odnotowaliśmy dodatkowych symboli (odmiana BRP SM 13.10a). Emitentem tych monet był Henryk I Starszy (1472–1498), syn króla Jerzego z Podiebradów (1458–1471), który od 1465 r. był hrabią Kłodzka. Początkowo rządy sprawował wspólnie ze swoimi braćmi, a dopiero od 1472 r. pełnił je samodzielnie. Omawiane numizmaty są halerzami bitymi na stopę śląską, które produkowano jednak w Kłodzku, na co Henryk miał zezwolenie płynące jeszcze z przywileju, który w 1426 r. otrzymał Půta z Častolovic (1421–1435) od cesarza Zygmunta (1410–1437)²¹. Literę g możemy interpretować, jako inicjał miasta – *Glacz*, *Glocium*, Lew czeski symbolizować ma władzę królewską oraz może być nawiązaniem do herbu Kłodzka²². Hrabstwo kłodzkie ustrojowo należało do Królestwa Czeskiego, należy jednak zauważyć, że pod względem monetarnym znajdowało się w strefie mennictwa śląskiego i czeskiego jednocześnie. Na terenie hrabstwa kłodzkiego cyrkulowały drobne monety śląskie i czeskie oraz gruby pieniądz czeski. Nominały te współbiegały już od XIV w., tak że zdążył się ukształtować następujący kurs: 1 grosz praski = 7 pieniędzy górskich = 14 halerzy górskich. W praktyce jednak wartość poszczególnych monet różniła się od tego kursu, a dodatkowo w 1469 r. Jerzy z Podiebradów przeprowadził reformę monetarną, która zdewaluowała pieniądze górskie w Kró-

¹⁹ Hána 2003, s. 35.

²⁰ Šimek 1937, s. 37; Castelin 1952, s. 80; Castelin 1953, s. 162

²¹ Friedensburg 1887, s. 98–99, nr 102.

²² Paszkiewicz 2017, s. 575.

lestwie Czeskim o połowę, co zrównało ich wartość z halerzami²³. Halerze z literą g między dwiema gwiazdkami oraz lwem wybijać zaczęto najprawdopodobniej w 1485 r., w myśl reformy monetarnej przeprowadzonej we wrześniu tego roku. Od tego czasu stare pieniądze górskie należało przynieść do ratusza, gdzie można je było wymienić na nowe halerze (na stopę śląską). Jednak kurs wymiany ukształtował się średnio korzystnie dla mieszkańców hrabstwa, ponieważ kopa (czyli 420 pieniędzy) wymieniana była za 29 szelągów nowych halerzy, co daje kurs 14 starych pieniędzy za 11,6 nowych halerzy²⁴. Nowe kłodzkie halerze, bite na stopę wrocławską, nawiązują ikonograficznie do literowej serii halerzy śląskich. Zauważyć także należy znaczne podobieństwo do wcześniejszych halerzy bitych po 1426 r. przez Půtę z Častolovic, gdzie na awersie umieszczony był również inicjał g między dwoma znakami (BRP SM 13.1–2; Fbg CDS 782^A–783). Trudno określić pewną datę końca emisji opisywanych halerzy kłodzkich, wybijanych na stopę śląską. Petr Vorel postulował, że monety tego typu na pewno przestano wybijać przed śmiercią Henryka Starszego (zm. 1498)²⁵, z kolei Borys Paszkiewicz sugeruje, że miało to miejsce już w 1489 r.²⁶ Halerze kłodzkie bez litery przy lwie na rewersie nie są często notowane – oprócz opisywanego skarbu znamy je jedynie z depozytu z Góry²⁷ oraz Zielonej Góry²⁸.

Zaprezentowana część skarbu z Krzczonowa pokazała, że przybliżenie jedynie kilku procent dużego znaleziska może przynieść nieoczekiwane rezultaty. Wśród groszy praski z tego depozytu udało nam się zidentyfikować jeden egzemplarz, który wybijany był po śmierci króla Wacława IV. Monety te są bardzo rzadko rejestrowane, szczególnie w polskich znaleziskach. Do tej pory udało nam się udokumentować takie monety w jednym śląskim skarbie ujawnionym w Boguszowie-Gorcach. Prócz grubej monety czeskiej udało się przybliżyć bardzo interesujące i równie rzadkie halerze hrabstwa kłodzkiego, które do tej pory notowane były zaledwie kilka razy. Ten niewielki wycinek krzczonowskiego depozytu pokazuje jego wartość dla numizmatyki polskiej i miejmy nadzieję da asumpt do jego całościowego opracowania.

²³ Paszkiewicz 2021, s. 124–125; więcej na temat mennictwa kłodzkiego z 2. i 3. tercji XV w. patrz Paszkiewicz 2017.

²⁴ Paszkiewicz 2021, s. 125.

²⁵ Vorel 2010, s. 167.

²⁶ Paszkiewicz 2021, s. 126.

²⁷ Friedensburg 1904, s. 22; Kubiak 1998, s. 235–237, nr 325.

²⁸ Kubiak 1998, s. 559–560, nr 864/I.

KATALOG MONET²⁹

Wszystkie grosze praskie, nr kat. 1–128, na stronie awersu mają w polu przedstawienie korony z trzema fleuronami zakończonymi perłą. Na obręczy korony, w zależności od odmiany grosza, jest pięć lub sześć otworów, na obręczy umieszczono dwie lilie. Całość przedstawienia zamknięta jest w podwójnym otoku, a w każdym z nich jest legenda. Rewers z kolei wypełniony jest przedstawieniem dwuogoniastego lwa czeskiego w koronie, wspiętego, kroczącego w lewo, którego grzywa składa się z półksiężyców ułożonych w trzech poziomych rzędach. W katalogu przedstawiono legendy otokowe awersów i rewersów każdego grosza praskiego. Natomiast halerze hrabstwa kłodzkiego są anepigraficzne, dlatego niżej opisano jedynie wizerunki stempla awersu i rewersu tych monet.

Czechy, Waclaw IV (1378–1419), grosz praski b.d. [1378–1384], men. Kutná Hora³⁰

Av: **✠WŁPŁCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:CRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSIS**

Lit: Hána I.a/5.

1. Srebro; 2,518 g; 27,2 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1378–1384], men. Kutná Hora.

Av: **✠WŁPŁCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:CRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSIS**

Lit: Hána II.a/4.

2. Srebro; 2,881 g; 27,2 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1378–1384], men. Kutná Hora.

Av: **✠WŁPŁCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:CRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSIS**

Lit: Hána II.d/1–2.

3. Srebro; 2,362 g; 27,7 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1378–1384], men. Kutná Hora.

Av: **✠WŁPŁCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:CRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSIS**

²⁹ Monety ze skarbu z Krzczonowa, w Muzeum Narodowym w Kielcach znajdują się pod zbiorczym numerem inwentarzowym MNKi/N/3390/1-5264.

³⁰ Liternictwo awersów i rewersów groszy praskich opracował RNDr. Lukáš Kučera, PhD. (Česká numismatická společnost, pobočka Pražské groše). Bardzo dziękujemy Panu Kučerze za możliwość jego wykorzystania. Znak zapytania oddaje nieczytelny fragment legendy.

Lit: Hána II.d/2.

4. Srebro; 2,942 g; 27,7 mm; 220°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána IV.a/1.

5. Srebro; 2,713 g; 27,3 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána IV.a/2.

6. Srebro; 2,574 g; 27,8 mm; 270°.

7. Srebro; 2,147 g; 26,8 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána IV.c/1.

8. Srebro; 2,578 g; 27,4 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána V.a/3.

9. Srebro; 2,288 g; 27,4 mm; 220°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána V.b/2.

10. Srebro; 2,392 g; 28 mm; 320°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI:PRAGENSES**

Lit: Hána V.e/2.

11. Srebro; 2,759 g; 26,8 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENEZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GHATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána V.j/1-2.

12. Srebro; 2,439 g; 27,1 mm; 0°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána V–VI.

13. Srebro; 2,124 g; 26 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána VI.a–b.

14. Srebro; 2,582 g; 28,7 mm; 200°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána VI.e/1–4.

15. Srebro; 2,348 g; 27,4 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1395], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána VI.e/2.

16. Srebro; 2,693 g; 27,7 mm; 120°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1384–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána VI–VII.

17. Srebro; 2,439 g; 26,1 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSI✠PRAGENSES**

Lit: Hána VII.a/1.

18. Srebro; 2,309 g; 26,4 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEN✠EZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRATIA✠REX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.a/1–4.

19. Srebro; 2,490 g; 26,9 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.a/1 lub VII.d/2.

20. Srebro; 2,370 g; 27,1 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.a–b.

21. Srebro; 2,687 g; 27,2 mm; 220°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.a–d.

22. Srebro; 2,152 g; 26,8 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.a lub VII.d.

23. Srebro; 2,721 g; 26,5 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WEꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.c/1–4.

24. Srebro; 2,550 g; 27,7 mm; 270°.

25. Srebro; 2,604 g; 26,3 mm; 160°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: **✠WENꝛCZLAVS:TERCIVS ✠DEI:GRSTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: **✠✠✠GROSSIꝛPRAGENSES**

Lit: Hána VII.c/2, 4.

26. Srebro; 2,546 g; 26,8 mm; 150°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.c–d.

27. Srebro; 2,467 g; 28,4 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.d/1.

28. Srebro; 2,436 g; 28,2 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.d/1–4.

29. Srebro; 2,647 g; 26,1 mm; 250°.

30. Srebro; 2,548 g; 26,9 mm; - .

31. Srebro; 2,457 g; 27,2 mm; 350°.

32. Srebro; 2,708 g; 26,3 mm; 350°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.d/1, 3–4.

33. Srebro; 2,778 g; 26,7 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.d/2.

34. Srebro; 2,913 g; 27,8 mm; 180°.

35. Srebro; 2,766 g; 27,2 mm; 0°.

36. Srebro; 2,594 g; 27,5 mm; 120°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1395–1400], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+REX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI*PRAGENSES**

Lit: Hána VII.d/3.

37. Srebro; 2,658 g; 27,3 mm; 320°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.a/5–7.

38. Srebro; 2,733 g; 27,4 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.a–c.

39. Srebro; 2,544 g; 27,3 mm; 160°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.a–d.

40. Srebro; 2,620 g; 26,6 mm; 120°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.b/1.

41. Srebro; 2,779 g; 27,6 mm; 0°.

42. Srebro; 2,515 g; 27,1 mm; 0°.

43. Srebro; 2,379 g; 26,3 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.d/1–2.

44. Srebro; 2,072 g; 26,3 mm; 320°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.d/3.

45. Srebro; 2,676 g; 27,3 mm; 160°.

46. Srebro; 2,461 g; 27,1 mm; 0°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WENDEZLAVS:TERCIVS *DEI:CHRISTIS+KEX:BOEMIE**

Rv: ****X*GROSSI*PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII.e/5.

47. Srebro; 2,717 g; 26,8 mm; 0°.

48. Srebro; 2,618 g; 26,6 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBNCCZLAVS:TERCIVS *DEI:GRATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána VIII–IX.

49. Srebro; 2,484 g; 27 mm; - .

50. Srebro; 2,293 g; 27,4 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBNCCZLAVS:TERCIVS *DEI:GRATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána IX.a/1.

51. Srebro; 2,286 g; 28,3 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána IX.a/2.

52. Srebro; 2,557 g; 27,2 mm; 120°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBNCCZLAVS:TERCIVS *DEI:GRATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána IX.a, c.

53. Srebro; 2,494 g; 26,4 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBNCCZLAVS:TERCIVS *DEI:GRATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána IX.b/1.

54. Srebro; 2,603 g; 26,9 mm; 270°.

55. Srebro; 2,427 g; 27,5 mm; 300°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBNCCZLAVS:TERCIVS *DEI:GRATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSIS**

Lit: Hána IX.b/1–3.

56. Srebro; 2,516 g; 28,3 mm; 170°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.b/2.

57. Srebro; 2,603 g; 28,5 mm; 45°.

58. Srebro; 2,548 g; 28,3 mm; 270°.

59. Srebro; 2,335 g; 26,6 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.c/2.

60. Srebro; 2,482 g; 27,7 mm; 320°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.d/1.

61. Srebro; 2,479 g; 26,9 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.d/1–3.

62. Srebro; 2,452 g; 26 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.d/2.

63. Srebro; 2,435 g; 28 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.e/1.

64. Srebro; 2,564 g; 27,9 mm; 90°.

65. Srebro; 2,150 g; 27,1 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPCCZLAVS:TBKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ****I*GROSSI+PKAGENSBS**

Lit: Hána IX.e/3.

66. Srebro; 2,106 g; 27,3 mm; 200°.

67. Srebro; 2,737 g; 27,6 mm; 120°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána IX.f/1.

68. Srebro; 2,494 g; 27,3 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána X.a/1.

69. Srebro; 2,295 g; 26,6 mm; 0°.

70. Srebro; 2,671 g; 27,6 mm; 120°.

71. Srebro; 2,354 g; 26,8 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána X.a/3.

72. Srebro; 2,796 g; 28,2 mm; 320°.

73. Srebro; 2,682 g; 27 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána X.b/3.

74. Srebro; 2,436 g; 26,5 mm; 180°.

75. Srebro; 2,586 g; 27,4 mm; 350°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána XI.a/1.

76. Srebro; 2,508 g; 26,8 mm; 320°.

77. Srebro; 2,679 g; 26,8 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBPNCZLAVS:TRKCIVS *BBI:OKATIA+KEX:BOEMIE**

Rv: ***I*GROSSI+PRAGENSES**

Lit: Hána XI.a/2.

78. Srebro; 2,753 g; 27,6 mm; 180°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1400–1405], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIII.a/2.

79. Srebro; 2,596 g; 28 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIV.b/1.

80. Srebro; 2,628 g; 26,8 mm; 20°.

81. Srebro; 2,618 g; 27,7 mm; 120°.

82. Srebro; 2,497 g; 27,3 mm; 0°.

83. Srebro; 2,676 g; 27,8 mm; 30°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIV.b/1–2.

84. Srebro; 2,617 g; 26,9 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIV.b/2.

85. Srebro; 2,190 g; 26,7 mm; 220°.

86. Srebro; 2,509 g; 26,4 mm; 90°.

87. Srebro; 2,584 g; 26,4 mm; 280°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIV.b–k.

88. Srebro; 2,662 g; 27,3 mm; 15°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVB:TBKQVA *DEI:OKATIA+KEX:BOENIE**

Rv: ****+*GKOSBI+PKAGENSBS**

Lit: Hána XIV.c/1.

89. Srebro; 2,690 g; 26 mm; 0°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.c–m.

90. Srebro; 2,393 g; 27,3 mm; 170°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.d/1.

91. Srebro; 2,645 g; 26,8 mm; 30°.

92. Srebro; 2,086 g; 26,5 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.e/1.

93. Srebro; 2,431 g; 28,3 mm; 0°.

94. Srebro; 2,431 g; 28,5 mm; 270°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.f/1.

95. Srebro; 2,368 g; 27 mm; 270°.

96. Srebro; 2,176 g; 27,5 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.g/1.

97. Srebro; 2,332 g; 25,8 mm; 160°.

98. Srebro; 2,596 g; 27 mm; 320°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOENIE**

Rv: ****I*GROSZI+PKAGENSER**

Lit: Hána XIV.h/1.

99. Srebro; 2,849 g; 27,1 mm; 30°.

100. Srebro; 2,450 g; 27,1 mm; 90°.

101. Srebro; 2,605 g; 27,7 mm; 120°.
 102. Srebro; 2,450 g; 28 mm; 210°.
 103. Srebro; 2,655 g; 26,5 mm; 350°.
 104. Srebro; 2,717 g; 27,5 mm; 160°.
 105. Srebro; 2,546 g; 28,3 mm; 320°.
 106. Srebro; 2,775 g; 26,4 mm; 45°.
 107. Srebro; 2,341 g; 27,4 mm; 190°.
 108. Srebro; 2,490 g; 27,8 mm; 45°.
 109. Srebro; 2,534 g; 26,8 mm; 90°.
 110. Srebro; 2,678 g; 27,7 mm; 0°.
 111. Srebro; 2,352 g; 27,7 mm; 350°.
 112. Srebro; 2,562 g; 27,1 mm; 90°.
 113. Srebro; 2,846 g; 27 mm; 120°.
 114. Srebro; 2,545 g; 27,7 mm; 120°.
 115. Srebro; 2,606 g; 26,9 mm; 190°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOCHIE**

Rv: ***I*GROSZI+PKACENSIS**

Lit: Hána XIV.i/1.

116. Srebro; 2,454 g; 26,2 mm; 350°.
 117. Srebro; 2,338 g; 26,4 mm; 280°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOCHIE**

Rv: ***I*GROSZI+PKACENSIS**

Lit: Hána XIV.i/1–2.

118. Srebro; 2,168 g; 26,9 mm; 45°.
 119. Srebro; 2,598 g; 27,4 mm; 90°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOCHIE**

Rv: ***I*GROSZI+PKACENSIS**

Lit: Hána XIV.i/2.

120. Srebro; 2,527 g; 26,6 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIIDZLAVA:TEKQVA *DEI:OKATIA•KEX:BOCHIE**

Rv: ***I*GROSZI+PKACENSIS**

Lit: Hána XIV.i/4.

121. Srebro; 2,336 g; 27,5 mm; 150°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIICZLAVS:TEKCIVS *DEI:GRATIA*REX:BOEMIE**

Rv: **** *GROBISI+PRAGENSIS**

Lit: Hána XIV.l/1.

122. Srebro; 2,690 g; 27,2 mm; 90°.

123. Srebro; 2,751 g; 27,8 mm; 180°.

124. Srebro; 2,630 g; 26,9 mm; 230°.

125. Srebro; 2,669 g; 27,7 mm; 280°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1407–1415], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIICZLAVS:TEKCIVS *DEI:GRATIA*REX:BOEMIE**

Rv: **** *GROBISI+PRAGENSIS**

Lit: Hána XIV.m/1.

126. Srebro; 2,849 g; 26,5 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1415–1419], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIICZLAVS:TEKCIVS *DEI:GRATIA*REX:BOEMIE**

Rv: **** *GROBISI+PRAGENSIS**

Lit: Hána XV.c/5.

127. Srebro; 2,384 g; 26,8 mm; 45°.

Czechy, Waclaw IV, grosz praski, b.d. [1420–1423], men. Kutná Hora.

Av: ***WBIICZLAVS:TEKCIVS *DEI:GRATIA*REX:BOEMIE**

Rv: **** *GROBISI+PRAGENSIS**

Lit: Hána XVI.a/1 (odm.)

128. Srebro; 1,855 g; 26,2 mm; 45°.

Hrabstwo kłodzkie, Henryk I Starszy (1472–1498), halerz na stopę wrocławską, b.d. [1485–1489 (?)], men. Kłodzko.

Av: między dwiema sześciopromiennymi gwiazdkami minuskułna litera g; obwódka perełkowa.

Rv: wspięty lew czeski bez korony z rozdwojonym ogonem kroczy (heraldycznie) w prawo; obwódka perełkowa.

Lit: BRP SM 13.10a; Fbg CDS 789; Fbg 1931 472.

129. Bilon; 0,204 g; 10,1 mm; nr inw. 129.

130. Bilon; 0,161 g; 11,1 mm; nr inw. 130.

131. Bilon; 0,183 g; 10,8 mm; nr inw. 131.

132. Bilon; 0,202 g; 10,9 mm; nr inw. 132.

133. Bilon; 0,252 g; 10,8 mm; nr inw. 133.

134. Bilon; 0,224 g; 10,9 mm; nr inw. 134.

135. Bilon; 0,182 g; 10,9 mm; nr inw. 135.

136. Bilon; 0,221 g; 11,1 mm; nr inw. 136.

137. Bilon; 0,263 g; 10,7 mm; nr inw. 137.

Tablica 1. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

Tablica 2. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Tablica 3. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

Tablica 4. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

Tablica 5. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

Tablica 6. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

Tablica 7. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

Tablica 8. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

Tablica 9. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

Tablica 10. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

Tablica 11. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

Tablica 12. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

121

122

123

124

125

126

127

128

Tablica 13. Grosze praskie Wacława IV ze skarbu z Krzczonowa

129

130

131

132

133

134

135

136

137

Tablica 14. Halerze kłodzkie ze skarbu z Krzczonowa. Skala 2:1

WYKAZ SKRÓTÓW

- BRP SM — B. Paszkiewicz, *Silesiorum moneta. Mennictwo śląskie w późnym średniowieczu (1419–1526), z katalogiem monet śląskich, kłodzkich i lużyckich z lat 1327–1526*, Warszawa-Wrocław (=Bibliotheca Nummaria Leopoldina 3) 2021.
- Fbg 1931 — F. Friedensburg, *Die Schlesischen Münzen des Mittelalters*, Breslau 1931.
- Fbg CDS — F. Friedensburg, *Schlesien Münzgeschichte im Mittelalter, Codex diplomaticus Silesiae*, t. XII, XIII, XXIII, Breslau 1887–1904.
- Hána — J. Hána, *Pražské groše Václava IV. z let 1378–1419*, Plzeň 2003.

BIBLIOGRAFIA

Castelin K.

- 1952 *Pražská mincovna v husitské revoluci*, Numismatiké listy, VII, s. 77–93.
- 1953 *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské (1300–1471)*, Praha.

Friedensburg F.

- 1904 *Schlesiens Münzgeschichte im Mittelalter. Ergänzungsband*, Breslau (=Codex diplomaticus Silesiae, t. XXIII).

Grzesik P., Zawadzki M.

- 2018 *Krzczonów, gm. Opatowiec, pow. kazimierski. Skarb z XV w. (notatka wstępna)*, Wiadomości Numizmatyczne, R. LXII, z. 1–2, s. 354–356.

Hána J.

- 2003 *Pražské groše Václava IV. z let 1378–1419*, Plzeň.

Kazanowicz M., Milejski P.

- 2019 *Skarb groszy praskich z ulicy Krakowskiej w Opolu*, Biuletyn Numizmatyczny, nr 1 (397), s. 1–22.

Kubiak S. (przy współudziale B. Paszkiewicza)

- 1998 *Znaleziska monet z lat 1146–1500 z terenu Polski. Inwentarz*, Poznań.

Milejski P.

- 2017 *Skarb groszy praskich z Błażejowic gm. Wielowieś – ponowna analiza*, Rocznik Muzeum w Gliwicach, t. XXVII, s. 433–489.
- 2018 *Skarb groszowy z Grodzca (pow. zlotoryjski), nieznaną część*, Wiadomości Numizmatyczne, R. LXII, z. 1–2, s. 239–268.
- 2020a *Analiza numizmatyczna*, [w:] *Skarb groszy praskich z XIV i XV wieku z Boguszowa (tak zwany skarb walbrzyski)*, red. B. Paszkiewicz, Wrocław (=Bibliotheca Nummaria Leopoldina 1), s. 39–99.
- 2020b *Skarb groszy praskich z Błotnicy Strzeleckiej (pow. strzelecki, woj. opolskie)*, Folia numismatica, 34/1–2, s. 67–101.
- 2021 *Coin hoard from Labanoras (Łabonary) in Lithuania, Rus'-Lithuania-Horde* (Journal of Numismatics and Sigillography), vol. 9, s. 117–141.

Milejski P., Wawrzczak R., Huletski D.

2017 *Grosze praskie Karola IV i Wacława IV oraz półgrosze Władysława Jagiełły ze skarbu z Hniewania na Podolu*, Numismatický sborník, 31/1, s. 35–58.

Paszkiewicz B.

2017 *O miłości wrocławian ku Rzeczypospolitej i kłodzkiej monecie Jerzyka*, [w:] *Nummi et humanitas. Studia ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 80 rocznicę urodzin*, red. M. Bogucki, W. Garbaczewski, G. Śnieżko, Warszawa, s. 573–595.

2021 *Silesiorum moneta. Mennictwo śląskie w późnym średniowieczu (1419–1526), z katalogiem monet śląskich, kłodzkich i lużyckich z lat 1327–1526*, Warszawa-Wrocław (=Bibliotheca Nummaria Leopoldina 3).

Šimek F. (wyd.)

1937 *Staré letopisy české*, wyd. F. Šimek, Praha.

Smolík J.

1971 *Pražské groše a jejich díly (1300–1547)*, uzup. K. Castelin, I. Pánek, Praha.

Vorel P.

2010 *Ražba mincí ve východočeském Kladsku hrabaty z Hardeka na počátku 16. století*, Východočeský sborník historický, t. 18, s. 151–208.

PRAGUE GROSCHEN AND HELLERS OF KŁODZKO COUNTY FROM THE KRZCZONÓW HOARD

(Summary)

The hoard from Krzczonów (Opatowiec community, kazimierski district) was discovered in 2002 during construction works on a private property. The entire deposit consists of 5,264 coins – Polish, Bohemian, Silesian, Pomeranian and Hungarian. The article presents 137 coins from the Krzczonów hoard – 128 Prague groschen of Wenceslas IV and nine hellers of Henry I, Duke of Münsterberg-Oels from the Kłodzko county. The typological division of Wenceslaus IV's Prague groschen is as follows – one specimen of type Hána I, three specimens of type Hána II, four specimens of type Hána IV, four specimens of type Hána V, one specimen widely assigned to type Hána V–VI, three specimens of type Hána VI, one specimen widely assigned to type Hána VI–VII, 20 specimens of type VII, 11 specimens of type Hána VIII, 18 specimens of type Hána IX, seven specimens of type Hána X, one specimen of type Hána XIII, 47 specimens of type Hána XIV, one specimen of type Hána XIV and one specimen of type Hána XVI. Particular attention should be paid to the Hána XVI type coin (Cat. No. 128), which was struck after the death of Wenceslas IV (†1419). So far, from the territory of Poland, we have only known one hoard containing Wenceslas IV's Prague groschen with immobilised dies. The coin from the Krzczonów hoard would be only the third one registered in Poland, and the hoard itself would be the second find with posthumous groschen of Wenceslas IV.

The second group of interesting coins are the hellers of the Kłodzko county, which were struck in the 1480s. On the obverse of these coins we see the letter g, on the sides of which six pointed stars are placed, on the reverse we can see the Bohemian Lion striding heraldically to the right. Borys Paszkiewicz, in his latest book, dates the issues of these coins for years 1485–1489. The issuer of these hellers was Henry I, Duke of Münsterberg-Oels.

This small fragment of this hoard shows its scientific value and research perspectives. The very interesting results of the study of only a few percent of the entire find – inter alia the identification of the posthumous Prague groschen of Wenceslas IV – give high hopes that after the entire deposit has been processed, we will do much more about the monetary circulation in the north-west Lesser Poland.

Adresy autorów / The authors' addresses:

Marta Kazanowicz-Milejska
Instytut Archeologii, Uniwersytet Wrocławski
ul. Szewska 48, 50-139 Wrocław
mkazanowicz@gmail.com

Paweł Milejski
Instytut Archeologii, Uniwersytet Wrocławski
ul. Szewska 48, 50-139 Wrocław
pawel.milejski90@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4391-9442